

Littafin Daniyel - Na Shida

Yehoiyakim

Jeff Pippenger

2023-12-01

Littattafan Daniyel da Ru'ya ta Yohanna littafi guda ne, a ma'anar da Littafi Mai Tsarki littafi guda ne, wanda ya kunshi Tsohon Alkawari da Sabon Alkawari.

“Tarihin rayuwa, mutuwa, da tashin Yesu daga matattu, a matsayinsa na Dan Allah, ba za a iya tabbatar da shi gaba daya ba sai da shaidar da take cikin Tsohon Alkawari. An bayyana Almasihu a cikin Tsohon Alkawari sarai kamar yadda aka bayyana shi a cikin Sabon Alkawari. Daya yana ba da shaida game da Mai Ceto mai zuwa, alhali kuwa dayan yana ba da shaida game da Mai Ceto wanda ya riga ya zo kamar yadda annabawa suka yi annabci. Domin a fahimci shirin fansa yadda ya kamata, dole ne a fahimci Nassosin Tsohon Alkawari sosai. Haske mai daukaka daga annabce-annabcen zamanin da ne yake bayyana rayuwar Almasihu da koyarwar Sabon Alkawari da tsabta da kuma kyakkyawa. Mu'ujizan Yesu hujja ce ta allahntakarsa; amma hujjoji mafi karfi cewa shi ne Mai Fansa na duniya ana same su ne a cikin annabce-annabcen Tsohon Alkawari idan aka kwatanta su da tarihin Sabon Alkawari. Yesu ya ce wa Yahudawa, ‘Ku bincika Nassosi; gama a cikinsu kuke tsammani kuna da rai madawwami, kuma su ne wadanda suke ba da shaida a kaina.’ A wancan lokaci babu wani nassi dabam da yake akwai sai na Tsohon Alkawari; saboda haka umarnin Mai Ceto a bayyane yake.” Spirit of Prophecy, juzu'i na 3, 211.

Shaida mafi karfi game da ko wanene Almasihu da kuma abin da yake shi ne idan aka kwatanta annabce-annabcen Tsohon Alkawari da cikas wadannan annabce-annabce a tarihin Sabon Alkawari. Haka ma yake game da dangantakar littattafan Daniyel da Ru'ya ta Yohanna.

“A cikin Ru'ya ta Yohanna ne dukan littattafan Littafi Mai Tsarki suke haɗuwa kuma su kare. A nan ne cikas littafin Daniyel. Daya annabci ne; dayan kuma wahayi ne.” Ayyukan Manzanni, 585.

Kalmar “cikawa” na nufin kaiwa ga kammala. Cikas annabce-annabcen Tsohon Alkawari su ne “mafi karfi” “tabbaci” na “allahntakar” Almasihu. Tabbaci mafi karfi na allahntakar annabce-annabcen da ke cikin littafin Daniyel shi ne cikas wadannan annabce-annabce kamar yadda aka wakilta a cikin littafin Ru'ya ta Yohanna. Annabce-annabcen da ke cikin Daniyel suna ci gaba a cikin littafin Ru'ya ta Yohanna, kuma ana kai su ga kammala a cikin kwanaki na karshe, sa'ad da aka buɗe Ru'ya ta Yesu Almasihu.

“Wahayi littafi ne hatimce, amma kuma littafi ne da aka buɗe. Ya rubuta abubuwan al'ajabi wadanda za su faru a kwanakin karshe na tarihin wannan duniya. Koyarwar wannan littafi tabbatattu ne, ba na asiri da marasa fahimta ba. A cikinsa an ci gaba da irin wannan layin annabci kamar yadda yake a cikin Daniyel. Wadansu annabce-annabce Allah ya maimaita, ta haka yana nuna cewa dole ne a ba su muhimmanci. Ubangiji ba ya maimaita abubuwan da ba su da wani babban muhimmanci.” Manuscript Releases, juzu'i na 9, 8.

A shekara ta uku ta mulkin Yehoyakim sarkin Yahuza, Nebukadnezzar sarkin Babila ya zo Urushalima, ya kuma kewaye ta. Daniel 1:1.

Aya ta farko ta littafin Daniyel tana furshe da dimbin bayanin annabci idan aka yi la'akari da ita yadda ya kamata. Za mu fara duba batunmu da Yehoiyakim.

Yehoiyakim shi ne na fari cikin sarakuna ukun karshe na Yahuda. Saboda haka, yana wakiltar sakon mala'ika na fari. Dansa, Yehoiyakin, wanda kuma aka sani da Yekoniya ko Koniya, ya wakilci sakon mala'ika na biyu. Bayan Yehoiyakin sai Zedekiya, na karshe cikin sarakuna ukun karshe na Yahuda. Zedekiya yana wakiltar sakon mala'ika na uku. Akwai shaidu da dama na annabci da suke tabbatar da cewa Yehoiyakim alama ce ta sakon mala'ika na fari. Yana da muhimmanci a fahimci waɗannan hujjoji, domin hakan yana nuna cewa aya ta fari ta babi na ɗaya na Daniyel tana bayyana sakon mala'ika na fari, kuma wannan gaskiya ginshiki ne da ke ba da damar a fahimci babi na farko a matsayin sakon mala'ika na fari na Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha huɗu. Za mu fara a littafin Tarihi na Biyu.

Kuma waɗanda suka tsira daga takobi ya kai su bauta zuwa Babila; a can kuwa suka zama bayi gare shi da 'ya'yansa har zuwa mulkin masarautar Farisa: domin a cika maganar Ubangiji ta bakin Irmiya, har kasar ta more asabarorinta: gama muddin tana kwance kufai sai ta kiyaye asabaci, domin a cika shekara saba'in. 2 Tarihi 36:20, 21.

Kamewar da aka kai Babila na tsawon shekaru saba'in ta kasance ne domin kasar ta more Asabbatan da ba a cika ba bisa ga yarjejeniya da Littafin Firistoci sura ta ashirin da biyar. Shekaru saba'in na Asabbata sun kai shekara ɗari huɗu da casa'in, waɗanda Isra'ila ta ɗa ta yi watsi da umarnin Littafin Firistoci sura ta ashirin da biyar. Shekara ɗari huɗu da casa'in na tawaye suka riga shekaru saba'in na kamewa. A karshen shekaru ɗari huɗu da casa'in, za a sa sarakuna uku su shiga karƙashin ikon Nebukadnezzar.

A karshen shekaru saba'in na bautar talala, Ubangiji ya tashe Kurush, wanda shi ne na fari cikin sarakuna uku da za su ba da umarni cewa Isra'ila za ta iya komawa ta saƙe gina Urushalima. Artashasta kuwa shi ne na ukun waɗannan sarakuna uku, kuma ya ba da umarni na uku a shekara ta 457 kafin haihuwar Almasihu. Umarni na uku ya fara shekaru dubu biyu da ɗari uku na Daniyel sura ta takwas, aya ta goma sha huɗu. A shekara ta 1798, karshen farko na fushi ya ƙare, an buɗe littafin Daniyel, kuma na farkon cikin mala'iku uku ya iso. Mala'ika na uku ya iso a ranar 22 ga Oktoba, 1844.

Sarakuna uku na karshe na Yahuza duka Nebukadnezzar ya fuskance su, kuma a lokacin da aka kai Yehoyakim bautar ƙasa, shekarun saba'in suka fara. Hakan ya ci gaba har sai da aka hallaka Babila, kuma janar ɗin (Cyrus) wanda ya hallaka Babila, wanda kuma ba da daɗewa ba bayan haka ya zama sarki, ya fitar da na farkon cikin dokoki uku. Doka ta uku ta fara annabcin maraice da safiya wanda ya ƙare da zuwan na uku cikin mala'iku uku. Almasihu kullum yana danganta karshen da mafari.

Farkon shekaru saba'in ya faru ne da harin farko na Nebukadnezzar a kan Urushalima. Karshen shekaru saba'in kuwa ya kasance da lalacewar Babila. Rushewar karshe kuma cikakkiya ta

Urushalima ta auku ne a kan sarki na uku cikin sarakuna uku waƙanda dukkansu Nebukadnezzar ya kai wa hari. Rushewar Urushalima ta kasance a hankali mataki-mataki. Sarakuna ukun nan na ƙarshe suna wakiltar alamar annabci guda ɗaya, a ma'anar cewa dukkansu Nebukadnezzar ya kai musu hari. Sun kasance misalin dokoki uku waƙanda dukkansu alama guda ɗaya ce, kamar yadda mala'iku uku suke a ƙarshen kwanaki dubu biyu da ɗari uku.

“A sura ta bakwai ta Ezra ne aka samu dokar. Aya ta 12-26. A cikakkiyar siffarta, Artaxerxes, sarkin Farisa, ne ya fitar da ita a shekara ta 457 K.H. Amma a Ezra 6:14 an ce an gina gidan Ubangiji da ke Urushalima ‘bisa ga umarni [“doka,” a gefen rubutu] na Cyrus, da Darius, da Artaxerxes sarkin Farisa.’ Waɗannan sarakuna uku, ta wajen fara dokar, sake tabbatar da ita, da kuma kammala ta, suka kai ta ga cikawar da annabcin ya buƙata domin a nuna farkon shekaru 2300. Da aka ɗauki shekara ta 457 K.H., wato lokacin da aka kammala dokar, a matsayin ranar umarnin, sai aka ga cewa kowace kayyadaddiyar magana ta annabcin game da makonni saba'in ta cika.” *The Great Controversy*, 326.

'Yar'uwa White ta bayyana cewa waɗannan umarni uku sun zama dole domin cikas annabcin. Ta fayyace dangantakarsu da juna, kuma cikin yin haka, ta nuna siffofin nahawun kalmar Ibrananci “gaskiya.” Ta ce umarni na fari ya fara, umarni na biyu ya sake tabbatarwa, kuma umarni na uku ya cika “kowane kayyadadden bayani na annabcin game da makonni saba'in.” Kalmar Ibrananci “gaskiya” an ƙirƙire ta ne ta haɗin harafi na fari, na goma sha uku, da na ƙarshe na haruffan Ibrananci. Umarni na fari ya fara, na biyu ya sake tabbatarwa, kuma umarni na ƙarshe ya cika annabcin. Umarnin uku suna ɗauke da sa hannun Alfa da Omega, kuma an cika su a ƙarshen annabcin shekaru saba'in na bautar Babila, ko da yake umarni na uku ya zo ne da daɗewa bayan ƙarshen shekaru saba'in. Waɗannan umarni uku sun kasance masu ci gaba a jere, kuma ko da yake umarni uku ne, duk da haka har yanzu alama ɗaya ce ta annabci.

Mala'ikan fari ya zo a shekara ta 1798, mala'ikan na biyu ya zo a lokacin bazara na shekara ta 1844, kuma mala'ikan na uku ya zo a ranar 22 ga Oktoba, 1844. Waɗannan mala'iku uku alama ce guda ɗaya ta annabci, suna wakiltar bishara madawwamiya ta Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha huɗu.

“An ba da saƙo na fari da na biyu a shekarun 1843 da 1844, kuma yanzu muna ƙarƙashin shelar saƙo na uku; amma dukkan saƙonin ukun har yanzu dole ne a ci gaba da shelarsu. Yanzu ma yana da muhimmanci kamar ɗa cewa a maimaita su ga waɗanda suke neman gaskiya. Ta wurin alƙalami da murya dole ne mu ƙarada shelar, muna nuna jerinsu, da kuma yadda annabce-annabcen da suka kai mu ga saƙon mala'ika na uku suke aiki. Ba za a iya samun na uku ba tare da na fari da na biyu ba. Waɗannan saƙonni dole ne mu ba su ga duniya ta cikin littattafan bugawa, da cikin jawabai, muna nuna a cikin jerin tarihin annabci abubuwan da suka riga suka kasance da kuma abubuwan da za su kasance.” *Selected Messages*, littafi na 2, 104, 105.

Sarakuna uku na ƙarshe na Yahuda alama guda ɗaya ce, domin dukansu an kawo su ƙarƙashin mulkin sarkin Babila ta mataƙai dabam-dabam na biyayya. Sarakuna uku na ƙarshe na Yahuda, dokoki uku da mala'iku uku, ko da yake a fili su uku ne, ana kuma wakilta su a matsayin alamar annabci guda ɗaya.

Sarautu uku na ƙarshe suna cikin tsarin annabci na farkon annabcin shekaru saba'in na bauta, saboda haka kuma sun zama wani ɓangare na farkon da ke kwatanta ƙarshen shekaru saba'in na bauta. Bautar ta fara ne da daniyar sarautu uku a hankali a hankali, tana ƙarewa da hallakar mulkin da kuma babban birninsa. Ƙarshen annabcin yana nuna hallakar al'umma da babban birnin Babila, abin da ke nuna isowar dokoki uku da suka zo a hankali a hankali. Farkon annabcin shekaru dubu biyu da ɗari uku an yi masa alama da dokoki uku da suka zo a hankali a hankali, kuma yana kwatanta ƙarshen annabcin shekaru dubu biyu da ɗari uku, wanda ya ƙunshi saƙonni uku da suka zo a hankali a hankali.

Mala'iku uku, da saƙonninsu uku bi da bi, an riga an misalta su ta wurin sarakuna uku da umarninsu uku masu ci gaba a jere. Sarakuna ukun da suka shelanta umarninsu uku bi da bi, an riga an misalta su ta wurin sarakuna uku masu ci gaba, waɗanda kowannensu ya gabatar da saƙonsa na tawaye ga Nebukadnezzar. Saƙonni uku na tawaye suka misalta umarni uku, waɗanda kuma a nasu ɓangaren suka misalta saƙonni uku. Daya yana fara annabcin shekaru saba'in, wanda kuma ya ƙare da farkon annabcin shekaru dubu biyu da ɗari uku, wanda ya ƙare a zuwan mala'ika na uku a 1844. Shekaru saba'in ɗin da ƙasar za ta more Assabacinta ba za a iya raba su da Oktoba 22, 1844 ba.

Yehoiyakim yana wakiltar umarni na fari na Sairus, kuma haka nan saƙon mala'ika na fari na Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha huɗu. Bayan wannan kuma, shaidu uku na sarakunan Yahuda uku na ƙarshe, da umarnai uku da saƙonnin mala'iku uku, suna bayar da cikakken bayani game da alamar Yehoiyakim, domin an yi wa tarihin annabci na mala'iku ukun alama da matuƙar kulawa ta wurin wahayi. Dukkan saƙonnin ukun suna da zuwan tarihi, sannan daga baya kuma suna da ƙarfafawar tarihi.

Mala'ika na fari ya iso a shekara ta 1798, kuma aka ba shi iko a ranar 11 ga Agusta, 1840, tare da tabbatar da ƙa'idar cewa yini guda na wakiltar shekara guda.

“A cikin shekara ta 1840 wani fitaccen cikas annabci kuma ya tada sha'awa a ko'ina. Shekaru biyu kafin haka, Josiah Litch, ɗaya daga cikin manyan masu wa'azin zuwan Almasihu na biyu, ya wallafa wani bayani a kan Ru'ya ta Yohanna 9, yana annabta fāɗuwar Daular Usmaniyya. Bisa ga lissafinsa, ya kamata a rushe wannan iko... a ranar 11 ga Agusta, 1840, sa'ad da za a sa ran ikon Usmaniyya da ke Konstantinoful zai karye. Kuma wannan, na gaskata, za a ga haka yake.”

“A daidai lokacin da aka ayyana, Turkiyya, ta bakin jakadunta, ta karɓi kariyar ƙasashen Turai masu haɗin gwiwa, ta haka kuwa ta sa kanta ƙarƙashin ikon al'ummai Kirista. Wannan al'amari ya cika annabcin daidai-daida. Da zarar aka san wannan, taro mai yawa suka gamsu da daidaiton ƙa'idodin fassarar annabci da Miller da abokan aikinsa suka runguma, kuma aka ba motsin zuwan Almasihu wani gagarumin kuzari. Mazaje masu ilimi da matsayi suka haɗa kai da Miller, cikin wa'azi da kuma wallafa ra'ayoyinsa, kuma daga 1840 zuwa 1844 aikin ya bazu da sauri ƙwarai.” The Great Controversy, 334, 335.

Mala'ika na farko ya zo yana shelar buɗe shari'a a shekara ta 1798, amma saƙon ya tsaya ne a kan ingancin tantancewar William Miller cewa rana ɗaya a annabcin Littafi Mai Tsarki tana wakiltar

shekara guda. An tabbatar da wannan ka'ida "a ranar 11 ga Agusta, 1840," kuma aka ba sakon na farko iko. Da gazawar annabcin dawowar Almasihu a shekarar Littafi Mai Tsarki ta 1843, wadda ta mika zuwa shekarar 1844, mala'ika na biyu na Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha huɗu ya zo. Da gazawar annabcin a lokacin bazarar shekara ta 1844, ikilisiyoyin Furotesta suka fi ka'idar Miller ta rana ɗaya maimakon shekara guda, kuma suka zama 'ya'yan Babila. Bayan haka aka ba wannan saƙo iko a lokacin rani na shekara ta 1844, sa'ad da aka haɗa shi da sakon Kukan Tsakar Dare. Da cikas sakon Kukan Tsakar Dare a ranar 22 ga Oktoba, 1844, mala'ika na uku ya zo da saƙonsa.

Saboda rashin biyayyar Adventism na Laodicea a shekara ta 1863, an ɗora wa mutanen Allah su maimaita tarihin batawar Isra'ila ta ɗa a jeji. Ba wa saƙo na uku iko zai jira har zuwa 11 ga Satumba, 2001. Kowanne daga cikin saƙonni uku yana iso cikin tarihi, sannan daga baya a ba shi iko.

Yehoyakim da Sairus suna wakiltar ba wa mala'ika na fari ƙarfi ne, ba zuwansa ba. Ko da yake Yehoyakim shi ne na fari cikin sarakuna uku na ƙarshe na Yahuza, kuma ko da yake yana wakiltar saƙon mala'ika na fari, siffon annabci da shi, da kuma Sairus, suke nunawa suna tabbatar da cewa su duka alamomi ne na ba wa mala'ika na fari ƙarfi, ba kuwa alamomin zuwan mala'ika na fari ba. Zuwan saƙo na fari a tarihin Yehoyakim shi ne Manassa, na fari cikin sarakuna bakwai na ƙarshe na Yahuza.

Sarakuna bakwai sun gabaci cikakken hallaka na ƙarshe na Urushalima. Waɗannan sarakuna bakwai suna wakiltar tarihin ci gaba, kamar yadda tarihin da suka kasance abin kwaikwayo a gare shi ya kasance daga 1798 zuwa 1844. Mala'ika na fari ya zo a 1798, kuma na uku ya zo a ranar 22 ga Oktoba, 1844. Tarihin daga 1798 zuwa 1844 tarihin mala'ika na fari ne da na biyu. Tarihin mala'ika na uku ya fara a 1844. Sa'ad da 'Yar'uwa White ta bayyana ma'anar alamar tsawarai bakwai na Ru'ya ta Yohanna sura ta goma, ta ce tsawarai bakwai suna wakiltar tarihin mala'ika na fari da na biyu, amma ba na mala'ika na uku ba.

“Haske na musamman da aka ba Yohanna, wanda aka bayyana a cikin tsawowi bakwai, zayyana ne na abubuwan da za su faru a ƙarƙashin saƙonnin mala'ika na fari da na biyu.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, juzu'i na 7, 971.

Tarihin tsawar bakwai na Ru'ya ta Yohanna sura ta goma yana jaddada tarihin ba da iko ga mala'ika na fari a ranar 11 ga Agusta, 1840 har zuwa babban rashin jin daɗi a ranar 22 ga Oktoba, 1844, amma duk da haka, ya ƙunshi dukan tarihin mala'ika na fari da na biyu. Aikace-aikacen gaba ɗaya na tsawar bakwai shi ne cewa tana wakiltar 1798 har zuwa 22 ga Oktoba, 1844. Tarihin zuwan mala'ika na fari daga 1798 zuwa babban rashin jin daɗin tarihin mala'ika na fari da na biyu ne, kuma a annabce an wakilta shi a matsayin tsawar bakwai. Tsawar bakwai kuma an yi mata kwatanci da sarakuna bakwai na ƙarshe na Yahuza. Uku na ƙarshe daga cikin waɗannan sarakuna ba kawai suna nuna sarakuna masu bi da bi ba ne, amma tare suna zama alama ɗaya wadda ta ƙunshi na fari, na tsakiya, da na ƙarshe.

A cikin tarihin mala'iku ukun, saƙon farko ya sami iko a ranar 11 ga Agusta, 1840, kuma duka Yehoyakim da Sairus sun kasance alamar annabci ta wannan lamari.

Za mu ci gaba da bayyana waɗannan muhimman gaskiya a labari na gaba.

“Ya kamata kowane dalibi ya kaunaci cikakkiyar amana sosai. Ya kamata kowane tunani ya mai da hankali cikin girmamawa ga kalmar Allah da aka bayyana. Za a ba da haske da alheri ga waɗanda ta haka suke yi wa Allah biyayya. Za su ga abubuwa masu banmamaki daga cikin dokarsa. Manyan gaskiya da suka kwanta ba tare da kula ko gani ba tun daga ranar Fentikos, za su haskaka daga kalmar Allah cikin tsarkin asalinsu. Ga waɗanda suke kaunar Allah da gaske, Ruhu Mai Tsarki zai bayyana gaskiya da suka dusashe daga tunani, kuma zai kuma bayyana gaskiya da suke sabo gaba daya. Waɗanda suke cin naman Dan Allah kuma suke shan jininsa za su fito da gaskiya daga littattafan Daniyel da Ru’ya ta Yohanna wadda Ruhu Mai Tsarki ya hure. Za su sa karfin hali ya tashi aiki, waɗanda ba za a iya dannewa ba. Za a buɗe leburan yara su yi shelar asirai waɗanda aka boye daga tunanin mutane. Ubangiji ya zaɓi abubuwan banza na wannan duniya domin ya kunyatar da masu hikima, da raunanan abubuwan duniya domin ya kunyatar da masu karfi.

“Kada a kawo Littafi Mai Tsarki cikin makarantunmu domin a matse shi a tsakiyar rashin bangaskiya. Dole ne a mai da Littafi Mai Tsarki tubalin tushe da kuma abin da ilimi yake kunsu. Gaskiya ne cewa mun san fiye da yadda muka sani a da game da maganar Allah mai rai, amma har yanzu akwai kari mai yawa da za a koya. Ya kamata a yi amfani da shi a matsayin maganar Allah mai rai, kuma a dauke shi a matsayin na farko, da na karshe, kuma mafi kyau cikin kome. Sa’an nan ne za a ga girman ruhaniya na gaskiya. Dalibai za su bunfasa halayen addini masu lafiya, domin suna cin naman jiki kuma suna shan jinin Dan Allah. Amma sai dai idan ana lura da ita ana kuma rainonta, lafiyar rai tana lalacewa. Ku zauna cikin tafarkin haske. Ku yi nazarin Littafi Mai Tsarki. Waɗanda suke bauta wa Allah da aminci za su sami albarka. Shi wanda ba ya barin kowane aikin aminci ya tafi ba tare da lada ba, zai kawata kowane aiki na biyayya da gaskiya da alamomi na musamman na kaunarsa da yardarsa.” Review and Herald, 17 ga Agusta, 1897.